

حقوق جزای اختصاصی

همراه با آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور و نظرات مشورتی

مهرزاد رستمی

(قاضی دادگستری)

www.ketab.ir

www.kashefelm.ir

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار
۱۵	فصل اول: عنصر مادی جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۱۷	مبحث اول: رفتار فیزیکی در جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۱۷	گفتار اول: فعل یا ترک فعل
۱۷	الف) جرایم ترک فعل واقعی
۱۹	ب) ارتکاب جرایم فعلی از طریق ترک فعل
۱۹	ج) شرایط مسئولیت کیفری ترک فعل
۲۲	شرایط تحمیل مسئولیت بر تارک فعل در حقوق ایران
۲۵	گفتار دوم: مباشرت یا تسبیب
۲۸	گفتار سوم: رفتار اصابتی یا غیر اصابتی
۲۸	فعل اصابتی
۲۹	فعل غیر اصابتی
۳۲	مبحث دوم: شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۳۲	گفتار اول: انسان بودن قربانی
۳۳	گفتار دوم: توجه جرم به شخص دیگر
۳۳	گفتار سوم: محقون الدم بودن قربانی
۳۵	مبحث سوم: نتیجه حاصله
۳۵	گفتار اول: جرایم غیر مهلك
۳۶	گفتار دوم: قتل
۳۸	نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضاییه
۳۸	رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۳۹	رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۴۰	گفتار سوم: شروع به ارتکاب جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص

۴۳	فصل دوم: عنصر روانی جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۴۵	عنصر روانی جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۴۵	مبحث اول: جنایات عمدی
۴۵	رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۴۶	رای وحدت رویه شماره ۸۰۸ هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۴۶	گفتار اول: عمد در فعل
۴۹	رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۵۰	گفتار دوم: قصد نتیجه
۵۰	انواع قصد نتیجه در جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص (طبق ماده ۲۹۰ ق. م. ا)
۵۱	گفتار سوم: جنایات شبه عمدی
۵۴	گفتار سوم: جنایات خطای محض

۵۷	فصل سوم: مجازات جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۵۹	مبحث اول: قصاص
۶۰	نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه:
۶۱	رای وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۶۱	گفتار اول: شرایط عمومی ثبوت قصاص
۶۱	تساوی در دین
۶۲	۲. فقدان رابطه پدری
۶۳	۳. تساوی در عقل
۶۵	گفتار دوم: شرایط اضافی لازم برای قصاص عضو
۶۵	۱. تساوی اعضا در سالم و کامل بودن:
۶۶	۲. تساوی اعضا در اصلی بودن:
۶۶	۳. تساوی در محل عضو مجروح یا مقطوع:
۶۶	۴. عدم تلف جانی یا عضو دیگر وی:
۶۷	۵. بیشتر نشدن قصاص از جنایت:
۶۸	گفتار سوم: شرایط خاص قصاص بعضی از اعضاء
۶۸	۱. چشم
۶۸	۲. گوش
۶۹	۳. بینی، زبان، لب
۶۹	۴. دندان
۷۱	گفتار چهارم: شرایط اجرای قصاص
۷۱	۱. تقاضای مجنی علیه یا اولیای دم
۷۲	رای وحدت رویه
۷۴	۲. اذن رهبری
۷۵	۳. اذن مجنی علیه یا اولیای دم

۷۵	۴. پرداخت تفاضل دیه
۷۸	۵. عدم آزار رسانی به جانی
۷۹	گفتار پنجم: موانع اجرای قصاص
۷۹	۱. باردار بودن زن محکوم به قصاص
۸۰	۲. فرار جانی و عدم دسترسی به وی
۸۱	گفتار ششم: موارد سقوط یا عدم اجرای قصاص
۸۱	۱. از بین رفتن محل قصاص:
۸۱	۲. بخشیده شدن جانی
۸۲	۳- به ارث برده شدن قصاص از سوی قاتل
۸۳	۴- وقوع شبهه
۸۳	۵- صدمه به دیگری
۸۴	مبحث دوم: دیه
۸۴	گفتار اول: تعریف و ماهیت دیه
۸۴	الف) تعریف دیه
۸۵	ب) ماهیت دیه
۸۶	گفتار دوم: گونه‌های دیه
۸۹	گفتار سوم: میزان دیه
۸۹	الف) براساس نوع صدمه
۸۹	۱. قتل
۹۰	۲. جنایت مادون نفس
۱۰۳	ب) بر اساس جنسیت و دین
۱۰۳	۱. جنسیت
۱۰۳	۲. دین
۱۰۵	ج) براساس زمان و مکان ارتکاب جرم
۱۰۶	گفتار چهارم: اقسام دیه
۱۰۷	گفتار پنجم: دریافت کنندگان و پرداخت کنندگان دیه
۱۰۷	الف) پرداخت کننده دیه
۱۰۷	۱- مرتکب
۱۰۸	۲- عاقله
۱۰۹	۲-۱ جنایات خطای محض
۱۰۹	۲-۲ فرار یا مرگ متهم در قتل عمدی
۱۱۰	۲-۳ جنایات شخص نابالغ یا دیوانه
۱۱۱	۳. ضامن جریره:
۱۱۲	۴- بیت المال
۱۱۴	۵- اشخاص حقوقی
۱۱۵	ب) دریافت کنندگان دیه

۱۱۵	۱- مجنی علیه
۱۱۵	۲- ورثه مقتول
۱۱۵	۳- بیت المال
۱۱۷	گفتار ششم: مهلت پرداخت دیه
۱۱۹	گفتار هفتم: موارد سقوط دیه
۱۲۰	مبحث سوم: تعزیر
۱۲۰	گفتار اول: اجرای قصاص علیه مرتکب
۱۲۰	الف) قتل
۱۲۲	ب) جنایات مادون نفس
۱۲۴	گفتار دوم: سقط جنین
۱۲۵	گفتار سوم: جنایات ناشی از تخلفات رانندگی
۱۲۶	الف) عنصر مادی
۱۲۶	۱- رانندگی یا تصدی
۱۲۷	۲- وسیله موتوری
۱۲۷	۳- صدمه حاصله
۱۲۸	ب) عنصر روانی
۱۲۹	ج) کیفیات مشدده و مخففه
۱۲۹	۱- کیفیات مشدده
۱۳۰	۲- کیفیات مخففه
۱۳۲	گفتار چهارم: قتل غیر عمدی ناشی از سایر حوادث
۱۳۲	گفتار پنجم: سایر موارد (جراحات ناشی از پاشیدن اسید)
۱۳۳	مبحث چهارم: مجازات‌های تکمیلی و تبعی

۱۳۵	فصل چهارم: موانع مسئولیت کیفری
۱۳۷	موانع مسئولیت کیفری
۱۳۷	مبحث اول: صغر سن
۱۳۹	مبحث دوم: جنون
۱۴۰	مبحث سوم: مستی
۱۴۲	مبحث چهارم: اکراه
۱۴۴	مبحث پنجم: اجبار
۱۴۴	گفتار اول: اجبار مادی خارجی
۱۴۴	گفتار دوم: اجبار مادی داخلی
۱۴۵	گفتار سوم: اجبار معنوی خارجی
۱۴۶	گفتار چهارم: اجبار معنوی داخلی
۱۴۹	مبحث هفتم: دفاع مشروع
۱۴۹	گفتار اول: شرایط حمله یا تهاجم

۱۵۱	گفتار دوم: شرایط عمل دفاعی
۱۵۳	مبحث هشتم: اشتباه
۱۵۴	گفتار اول: اشتباه در شخص
۱۵۴	گفتار دوم: اشتباه در شخصیت
۱۵۵	گفتار سوم: اشتباه در تشخیص مهدورالدم بودن مجنی علیه
۱۵۶	گفتار چهارم: جمع عوامل گوناگون با یکدیگر
۱۶۰	مبحث نهم: امر آمر قانونی و حکم قانون
۱۶۱	مبحث دهم: رضایت مجنی علیه
۱۶۲	مبحث یازدهم: تأدیب و حفاظت
۱۶۳	فصل پنجم: همکاری در ارتکاب جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۱۶۵	مبحث اول: شرکت در جنایت
۱۶۷	گفتار اول: انواع شرکت به اعتبار عنصر مادی
۱۶۷	۱- شرکت در فعل و شرکت در نتیجه
۱۶۷	۲- شرکت سبب و مباشر یا چند سبب و چند مباشر -
۱۶۷	۳- شرکت فاعل و تارک فعل
۱۶۸	گفتار دوم: انواع شرکت به اعتبار عنصر روانی
۱۶۸	۱- اجتماع عمد و شبه عمد
۱۶۸	۲- اجتماع عمد و خطای محض:
۱۶۸	۳- اجتماع عمد، شبه عمد و خطای محض
۱۷۱	مبحث دوم: شرکت در منازعه
۱۷۳	گفتار اول: عنصر مادی
۱۷۳	۱- رفتار فیزیکی
۱۷۳	۲- شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم
۱۷۳	۳- نتیجه حاصله
۱۷۵	گفتار دوم: عنصر روانی
۱۷۵	گفتار سوم: مجازات مصادیق مختلف معاونت در جنایات
۱۷۹	فصل ششم: راه‌های اثبات جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص
۱۸۲	مبحث اول: اقرار
۱۸۴	مبحث دوم: شهادت شهود
۱۸۵	مبحث سوم: علم قاضی
۱۸۶	مبحث چهارم: قسامه
۱۸۶	گفتار اول: مفاهیم
۱۸۸	گفتار دوم: سابقه
۱۸۸	گفتار سوم: شرایط تحقق لوث

پیشگفتار

در حقوق جزا، مثل بسیاری از رشته‌های دیگر، دو دسته از مباحث طرح می‌شوند. دسته اول مباحثی هستند که می‌توان آنها را عموماً و کلیات حقوق جزا نامید، که در آنها بر جرم خاصی تأکید نشده بلکه به بیان کلیات اکتفا می‌شود. این مباحث در آنچه که حقوق جزای عمومی نامیده می‌شود مورد بحث قرار می‌گیرند. عناصر تشکیل دهنده جرایم، تعدد و تکرار جرم، مسئولیت شرکا و معاونان جرم، انواع واکنش‌های کیفری در قبال پدیده مجرمانه، شرایط و موانع مسئولیت کیفری، کیفیات مخففه و مشدده مجازات، عوامل سقوط مجازات یا تعلیق و توقف اجرای آن و چگونگی اعاده حیثیت از محکومان از زمره این مباحث هستند که مواد ۱ الی ۶۲ مکرر قانون مجازات اسلامی سابق، مصوب سال ۱۳۷۰، و مواد ۱ الی ۲۱۶ (کتاب اول) قانون مجازات اسلامی، مصوب سال ۱۳۹۲، به این مباحث اختصاص داده شده‌اند.

از سوی دیگر، هر جرمی عناصر مادی و روانی خاص خود را دارد که آن را از دیگر جرایم متمایز می‌سازد. بررسی این عناصر در رابطه با جرایم مختلف در شاخه دیگری از حقوق جزا انجام می‌گیرد، که آن را حقوق جزای اختصاصی می‌نامند. این رشته نسبت به حقوق جزای عمومی قدمت بیشتری دارد. به عبارت دیگر، در متون کهن پیش از آن که بحث از اصول و قواعد کلی حقوق جزا باشد، از جرایم مختلف سخن به میان آورده شده است. همچنین در این کتاب از نظریه مشورتی قضات، آرای وحدت رویه و کتاب جزای اختصاصی^۱ دکتر میر محمد صادقی استفاده شده است و اکثر سرفصل‌ها و مطالب از کتاب دکتر میر محمد صادقی عزیز استفاده شده است و صرفاً آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور و نظرات مشورتی قضات در هر موضوع ذیل آن آورده شده است که خواننده را از کتب دیگر بی‌نیاز می‌کند در پایان از راهنمایی‌های دکتر سید عارف حسینی دکترای حقوق جزا و جرم‌شناسی در تهیه این کتاب تشکر فراوان دارم.